

משרד החינוך
המנהל הפדגוגי

אגף בכיר השירות הפסיכולוגי ייעוצי

ימי זיכרון בלב המלחמה

ליווי רגיש ותואם גיל של ילדי המעונות והוריהם
ב"חודש התקומה" – המלצות לצוותי המעונות

מנהלות מעונות ומחנכות-מטפלות יקרות

החל מתאריך 1.5.2024 תציין מערכת החינוך את "חודש התקומה" בו יחולו יום הזיכרון לשואה ולגבורה, יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל ולנפגעי פעולות האיבה, יום העצמאות, ל"ג בעומר, יום ירושלים ויום האחדות. "חודש התקומה" פוגש אותנו בעמדה של כאב טרי ורחב היקף, ובלב הדאגה לשלומם של החטופים. החברה בישראל מתמודדת עם סדר גודל בלתי נתפס של הרוגים ונפגעים, ועם הדאגה לשלום החטופים.

במציאות הכואבת נשאלת השאלה **איך מציינים ימי זיכרון בלב המלחמה והכאב?**

רגע לפני שתקראו את המסמך אנו מזמינים אתכן לעצור לרגע ולזהות מה מעוררת בכן המחשבה על ימי הזיכרון הקרבים ובאים. חשוב שתהיו קשובות לליבכן ולתחושות שיצפו בכן, ושתתנו מקום לחוויה האישית, הקהילתית והלאומית שלכן; לדאגה, לכאב, לאובדן, לצער שחוויתן אתן או שחוו הקרובים לכן **ולתקווה בה אתן מחזיקות.**

במעונות היום נעסוק במהלך החודש בתכנים המבטאים את הקשר למדינת ישראל ולאהבת הארץ, לצד מתן מענה רגיש ומותאם לצורכי הפעוטות, המשפחות וכלל קהילת המעון.

החגים, המועדים וימי הזיכרון הם חלק בלתי נפרד מההוויה החינוכית, כבר בגיל הצעיר. ציון החגים והמועדים במעון מאפשר לפעוטות לפתח זיקה למורשת, שייכות לקהילה ולחוש את אווירת החג או המועד. בחודש התקומה תשפ"ד, עת נציין את המועדים הלאומיים, ננוע בין עצב לשמחה ובין שבר לתקומה. בצל היגון נתעכב גם על ערכי הערבות ההדדית, הרעות, האכפתיות והשייכות.

בהיותכן חלק מהמבוגרים המשמעותיים בחיי הפעוטות, הרי שאתן, חברות צוות המעון מהוות עבורם מקור לביטחון בימים של שגרה ובימים של מלחמה ומשבר. הפעוטות נחשפים לאירועי מתח ומשבר בדרגות שונות של חשיפה וקרבה משפחתית, וקולטים קטעי מידע, אווירה ותחושה. את המציאות שהם קולטים מפרשים הפעוטות דרך עיני המבוגרים המשמעותיים, הורים, משפחה מורחבת, צוות המעון. ולכן, מתפקידם של המבוגרים המשמעותיים **לסייע לפעוטות לא להיחשף למידע שאינו תואם גיל**, לתווך את המידע אליו נחשפו, וליצור אווירה מרגיעה ויציבה.

בחודש זה חשוב לפעול ברגישות יתירה בכל שכבות הגיל במעון:

1 נשמור על שגרת יום מוכרת, אשר משרה על הפעוטות תחושת ביטחון ואווירת נינוחות.

2 נגלה רגישות והכלה כלפי מגוון התגובות של הפעוטות.

3 נערוך רשימה של משפחות מקהילת המעון שזקוקות לתשומת לב מיוחדת. את המשפחות הללו נלווה ברגישות ונעטוף אותן בחום ואכפתיות:

- קרוב משפחה שנהרג השנה
- קרוב משפחה שנהרג בעבר
- קרוב משפחה חטוף
- קרוב משפחה ששב מהשבי
- קרוב משפחה פצוע
- מתמודדים עם משבר משפחתי מורכב
- קרוב משפחה מדרגה ראשונה מגויס
- פעוטות או צוות שמשפחתם מפונה מביתם בהווה או בעבר

4 מומלץ, ככל הניתן, לוודא נוכחות צוות מוכר עבור שמירת תחושת היציבות והביטחון של הפעוטות.

5 בעשייה החינוכית, נגלה רגישות לקהילת המעון.

6 לא ניזום פעילויות ושיחות בנושאים שאינם מותאמים לגיל הפעוטות כגון שכול, דאגה לחטופים או המלחמה.

7 נשים לב לארגון סביבת המעון ונמנע מחשיפת הפעוטות לצלילים, סיפורים, שירים או קישוטים שעלולים להיות מפחידים או כאלה אשר קשורים לימי הזיכרון ואינם מותאמים לגיל הפעוטות.

8 **לזמן הצפירה**, נתארגן עם הפעוטות במרחב מוכר ובטוח. נהיה שם כולנו ונדאג להגברת נוכחות צוות במרחב בו נמצאים הפעוטות. השנה, צליל הצפירה עלול להזכיר את צליל האזעקות אותן חוו או עדיין חווים הפעוטות. לכן יש להתכונן למנעד תגובות (בכי, רעד, חרדה, צעקה, היצמדות למבוגר) ולהכילן בחום וברגישות. נתכונן לצפירה מראש בצורה נעימה ונינוחה, בהתאם לגיל הפעוטות:

- חשוב להסביר מראש לילדים כי **הצפירה שונה מאזעקה: אזעקה** - מסמנת לנו שחייבים להגיע למקום מוגן, **צפירה** - מסמלת עבורנו דרך לזכור ולכבד חיילים, שוטרים ואזרחים שכבר אינם עמנו.
- נאמר: "מקורב נשמע צפירה. צפירה היא צליל חלק שמזכיר אזעקה. אך צפירה היא לא אזעקה. בלנון הצפירה המבוצעת עוזרים לראש. עוזרים בשקט בשקט, וחושבים בלבם על החיילים והחיילות האיבורים. על השטרות והשטרות האיבורים. כשהצפירה נאמרת כולם חוזרים לשחק ולצב. כשנשמע את הצפירה, ניי שירצה יוכל לעמוד לידנו, ונני שירצה יוכל להשיך לשחק."

דגשים לחיזוק צוות לקראת ציון יום העצמאות בצל מלחמת "חרבות ברזל"

מומלץ לקיים בצוות שיח שידגיש את התקווה לימים העתידיים לבוא של שיגרה וביטחון, ואת הכוח שיש למדינת ישראל לשגשג ולצמוח.

בהתאם לשלב ההתפתחותי והבנת הפעוטות, נעודד את הצוות לשזור בפעילויות יום העצמאות ערכים של אהבת הארץ, אחווה, חברות ונתינה (באמצעות שירים, סיפורים, דגלים, תמונות של ארץ ישראל, יצירות של הפעוטות בכחול לבן וכו'), כמו גם הודיה והוקרה לכוחות הביטחון.

נזכיר לצוות לציין את יום העצמאות תוך רגישות לקהילת המעון ותשומת לב ייחודית למשפחות שנמצאות במעגלי הפגיעה השונים.

רצוי להסב את תשומת ליבם של ההורים לנעשה במעון ב"חודש התקומה" נקודות לשיח עם ההורים לקראת "חודש התקומה"

- נגלה ערנות ונזכור שפעוטות קולטים קטעי מידע, אווירה ותחושה, ואת המציאות שהם קולטים מפרשים הפעוטות דרך עיני המבוגרים המשמעותיים. לפיכך, חשוב לא לחשוף את הפעוטות למידע שאינו תואם גיל ולתווך את המידע אליו נחשפו.
- השנה, צליל הצפירה עלול להזכיר את צליל האזעקות אותן חוו או עדיין חווים הפעוטות. חשוב להסביר מראש לפעוטות כי **הצפירה שונה מאזעקה: אזעקה** - מסמנת לנו סכנה ואמרת לנו להגיע למקום מוגן; **צפירה** - מסמלת עבורנו דרך להנציח, לזכור ולכבד חיילים, שוטרים ואזרחים שכבר אינם עמנו. **נתכונן לצפירה מבעוד מועד**, בצורה נעימה ונינוחה בהתאם לגיל הפעוט: "מקורב נשמע צפירה. צפירה היא צליל חלק שמזכיר אזעקה. אך צפירה היא לא אזעקה. בלנון הצפירה המבוצעת עוזרים לראש. עוזרים בשקט בשקט, וחושבים בלבם על החיילות והחיילים האיבורים. על השטרות והשטרות האיבורים. כשהצפירה נאמרת כולם חוזרים לשחק ולצב. כשנשמע את הצפירה, ניי שירצה יוכל לעמוד לידנו, ונני שירצה יוכל להשיך לשחק."
- בעת הצפירה, חשוב להיות בקרבת הפעוטות (לחבק, להרים, להרגיע). אין לצפות מהפעוטות לעמוד או לבטא עצבות.
- **במהלך הצפירה** יהיו פעוטות שלא יתייחסו אליה כלל וימשיכו בעניינם, ואחרים שיגיבו במנעד תגובות (בכי, רעד, חרדה, צעקה, היצמדות למבוגר). חשוב להכיל כל תגובה בחום ובהבנה.

נשות חינוך יקרות,

אנא שימו לב לעצמכן. נסו לאתר בעשייה החינוכית שלכם סביב יום הזיכרון רגעי משמעות וחסד בהם סייעתן לפעוטות, למשפחות ולעמיתות, והייתן להם מקור לעזר ולנחמה. שמרו על עצמכן ומצאו עמיתות, חברים או משפחה לדבר עמם ולחלוק עמם הן את צער ימי הזיכרון והן את האופן בו ליווי הפעוטות בתקופה זו משפיע עליכן. במידת הצורך ניתן תמיד לפנות גם למוקד הסיוע הרגשי של משרד החינוך (6552* שלוחה 5).

בתפילה לשובם הביתה של כל החיילים והחיילות, החטופים והחטופות, להחלמתם של כל הפצועים והפצועות, ובתקווה לימים של ביטחון, יציבות ושלווה.